

REPRODUCTION OF MASCULINE DOMINATION THROUGH SYMBOLIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN: THE EXAMPLE OF THE MASUMLAR APARTMANI

Elif Yazıcı

Abstract

Television, which is an effective socialization tool, can reach many people with its addictive program types. Television has the power to build the social order with its capacity to produce culture. In this respect, television is an important tool of violence that allows the practice of symbolic violence. Symbolic violence, one of Bourdieu's basic concepts, is a soft but invisible form of violence that can be grasped. Symbolic violence, as the kindest form of violence, requires the complicity of the dominated to protect and pursue the interests of the dominant. This research deals with symbolic violence against children in the context of masculine domination buried deep in family ties and the reproduction of this domination in the series of Innocent Apartments broadcast on TRT 1. The main purpose of this research is to discover, understand and make visible the symbolic violence of masculine domination against the child, hidden behind all the sacred about the social, in the series of Innocent Apartments, with Bourdieu's reflexive sociological perspective. It is thought that the way and context of the child characters in the patriarchal family contribute to the formation of the perception schemes of the audience and therefore the society towards the child. The research is of great importance in order to understand how masculine domination, inequalities, hierarchy and binary differentiation in society are reproduced, internalized, sustained and legitimized through symbolic violence against children in the TV series. In this article, firstly, Bourdieu's sociology and Bourdieu's theoretical perspective are examined. Then, how symbolic violence works is examined in the scenes of the series Innocent Apartments, which are analyzed. The findings show that masculine domination is reproduced through symbolic violence against children.

Keywords: Bourdieu, Symbolic Violence, Masculine Domination, Child, Masumlar Apartmanı.

ÇOCUĞA YÖNELİK SİMGESEL ŞİDDET ARACILIĞIYLA ERİL TAHAKKÜMÜN YENİDEN ÜRETİMİ: MASUMLAR APARTMANI ÖRNEĞİ

Elif Yazıcı *

Öz

Etkili bir toplumsallaşma aracı olan televizyon, bağımlılık yapıcı program türleriyle çok fazla kişiye ulaşabilmektedir. Televizyon, kültür üretme kapasitesi ile toplumsal düzeni inşa etme gücüne sahiptir. Bu yönüyle televizyon, simgesel şiddetin uygulanmasına imkân sağlayan önemli bir şiddet aracıdır. Bourdieu'nun temel kavramlarından olan simgesel şiddet, kavranabilen, yumuşak ancak görünmez bir şiddet biçimidir. Şiddetin en kibar formu olarak simgesel şiddet, baskın olanın çıkarlarını korumak ve sürdürmek için hükmedilenin suç ortaklığını gerektirmektedir. Bu araştırma, TRT 1'de yayınlanan Masumlar Apartmanı dizisinde aile bağlarının en derinine gömülü eril tahakkümü ve bu tahakkümün yeniden üretimi bağlamında çocuğa yönelik simgesel şiddeti konu edinmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, Bourdieu'nun düşünsel sosyolojik bakış açısı ile Masumlar Apartmanı dizisi özelinde toplumsal olana dair tüm kutsalın ardına gizlenmiş eril tahakkümün, çocuğa yönelik simgesel şiddetini keşfetmek, anlamak ve görünür kılmaktır. Ataerkil ailede çocuk karakterlerin kurgulanma biçimi ve bağlamı, izleyicinin ve dolayısıyla toplumun çocuğa yönelik algı şemalarının oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Araştırma, toplumdaki eril tahakkümün, eşitsizliklerin, hiyerarşinin, ikili ayrımlaşmanın dizi özelinde çocuğa yönelik simgesel şiddet yoluyla nasıl yeniden üretildiğini, içselleştirildiğini, sürdürüldüğünü ve meşrulaştırıldığını anlamak için büyük önem taşımaktadır. Bu makalede ilk olarak Bourdieu sosyolojisi, Bourdieu'nun kuramsal bakış açısı incelenmektedir. Daha sonra simgesel şiddetin nasıl işlediği analize tabi tutulan Masumlar Apartmanı dizisinin ele alınan sahnelerinde incelenmektedir. Bulgular, çocuğa yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bourdieu, Eril Tahakküm, Çocuk, Simgesel Şiddet, Masumlar Apartmanı.

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Doktora Programı, RTÜK Üst Kurul Uzmanı, tekinelife@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9835-3477>.

Bu makaleye atf için: Yazıcı, Elif. (2023). Çocuğa Yönelik Simgesel Şiddet Aracılığıyla Eril Tahakkümün Yeniden Üretimi: Masumlar Apartmanı Örneği, SDE Akademi Dergisi, 3(1), 29-55.

1. Giriş

Bourdieu, insan davranışlarında en kişisel olanın bile esasında kişisel-likten uzak olduğunu iddia eder. İnsanların yaşadıkları en mahrem dram-ların, psikolojik ya da bedensel en derin rahatsızlıkların çoğunun köklerin-de iş ya da konut piyasasının, eğitim sisteminin, istihdam yapısının ya da veraset geleneğinin yapılarında kayıtlı olan ve ikili ayrımlar üreten nesnel çelişkiler yatmaktadır (Bourdieu ve Wacquant, 2003). İçinde bulunulan toplumsal yapılar, toplumsal ilişkiler ve toplumsal beklentiler eyleyicinin en kişisel sayılabilecek psikolojik rahatsızlıklarının, saplantılarının, mut-suzluklarının ya da kararlarının, tercihlerinin köklerine sinmiş ve oradan Bourdieu'nun ifadesiyle “*kişiyi adeta taciz etmektedir*”. Karamsarlık, iç hu-zursuzluğu, gizlenen acı toplumsala dair tüm kutsalın perde arkasına giz-lenmiştir. Bourdieu'ya göre sosyolojinin asıl görevi, tahakkümün yeniden üretilmesini ve sürdürülmesini sağlayan mekanizmaları açığa çıkarmaktır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 40).

Bireylerin en iradi ve şahsi eylem ve tutumlarında bile, esasında alanda işgal edilen konumda potansiyel olarak kayıtlı bulunan toplumsal gerekler-in, dışsal dayatmaların içselleşmesi söz konusudur. Bourdieu bu durumu toplumsal yaşlanma kavramıyla niteler. Ona göre eyleyiciler kendilerini dışsal zorlayıcılara nesnel koşullara uymaya zorladıkça gerçekleşir toplum-sal yaşlanma (Bourdieu, 2015a: 171-172). Oldukları şey gibi olmaya ve kalmaya, sahip olduklarıyla yetinmeye, layık görülene kendini adamaya yönelten yaptırım ve beklentiler toplumsallaşma süreciyle birlikte tüm ola-bilirliklerin önüne geçmiştir. Kolektif suç ortaklığını gerektiren bu tavır alış, esasında bir yas tutma halidir.

Bourdieu'ye göre toplumsal dünyayı pratik bir biçimde tanımak için toplumsal eyleyicilerin kullandıkları bilişsel yapılar, bedene işlemiş top-lumsal yapılarıdır. Toplumun temel yapılarının bedene işlemiş hali olan bölme ilkeleri, toplumun eril-dişil eyleyicilerinin tamamına özgüdür. Belli bir toplumsal oluşumun tüm eyleyicileri karşıt sıfat çiftleri içinde, farklı sahalardaki kişileri (tabi ki kendilerini de) ve nesneleri sınıflandırır. Tüm toplumsal düzen içinde kendini kolayca dayatan bu ortak algı kalıpları

ikili karşıtlıklar örüntüsüne dayanır (Bourdieu, 2015b: 19-21) Evrensel uygulama alanı bulan bu düşünce şemaları, önerdiği görme ve bölünme biçimleriyle mevcut düzeni doğallaştırarak kutsal ve kabul gören, meşru varoluşa taşır. Zıtlıklara dayalı bölme edimi, tüm toplumsal dünyada ve hatta bedene gömülü haliyle bedenlerde, eyleyicilerin habitusunda mevcuttur. Toplumsal düzenin kuralları yatkınlıklar dayatır veya telkin eder. Nihayetinde tüm sosyalleşme süreci, toplumsal eyleyiciye kutsal olarak tanımlanan sınırlar, bedensel yatkınlıklar dayatmaya dayalıdır (Bourdieu, 2015b: 20-21). Toplumsala ilişkin tüm kutsala kazanmış olan eril düzen şeffaflaşmış bir formda dostane bir görünümle kendiliğinden bedene yerleşir.

Eril tahakküm, kendisi için esas mevzii olan aile içinde kadınlar ve çocuklar üzerinden varlığını güçlendirerek sürdürmektedir. Bourdieu'ye göre eril tahakkümü tasdik eden toplumsal düzen, devasa bir sembolik makine gibi işler. Bu nedenle beden, toplumsal dünya için cinsiyetlendirilmiş bir gerçeklik ve cinsiyetlendirici görüş ve bölünme esaslarının taşıyıcısı olarak inşa edilir. Bourdieu'ya göre erkeklerin kadınlar, yetişkinlerince çocuklar üzerindeki mutlak üstünlüğü, gündelik hayatı yöneten ve düzenleyen tüm pratiklerde gömülüdür (2015b). Eril tahakküm altında “çocuk” olmak, aynen kadın olmak gibi “erkek”in ya da “yetişkin”in tam karşısında konumlandırılmıştır. Çocuğun yetişkin karşısındaki var oluşu, erkek karşısındaki “kadın” ile aynı düzlemde. Toplumsal hayatta çocuk, kadındır. Çocuk, ailenin ve toplumun nesnesidir (Kaya, 2019). Çocukla iletişimin biçimi ya da çocuğa yönelik algı, toplumdaki tahakküm yapılarını ve simgesel şiddet mekanizmalarını da ele vermektedir (Morellato, 2017). Derenoğlu ailesi, ataerkil aileyi temsil etmektedir. Babanın ve onun dışında kalan diğer ev halkının ailedeki konumlanma biçimi eril otoriteyi temsil eden babaya göre oluşmaktadır. Hikmet'in ev içindeki otoriteyi temsil bakımından hiyerarşik olarak en tepedeki varlığı, kadın ve çocuklar dâhil ailedeki tüm fertleri tabi konumunda konumlandırmaktadır. Bu konumlanma biçimi tüm davranış ve kabulleri potansiyel olarak içinde barındırmaktadır.

Toplumsala adaptasyon/ toplumsallaşma sürecinde yetişmekte olan çocuk, tek bir seçenikle karşı karşıyadır: Toplumun istediği şekilde davranış-

larını düzenlemesi ya da kısaca toplumun beklentilerine çocuğun uyumlanmasıdır (Elias, 2004). Çocuğun toplum içindeki ikincil konumunun besbelli, rutin, mevcut olanla uyumu, algılama kategorilerinin nesnel zorunluluklara göre ayarlanmış olduğunun göstergesidir (Bourdieu, 2019). Nesnel dünyanın erken yaşta edinilmesi, aile içinde yetişkin otoritesi altında gerçekleşmektedir. Aile içindeki sosyal ilişkiler bağlamında çocuklar, örtülü veya açık olarak kendilerine dayatılanı sessizce kabul etmiş olurlar (Lignier, 2021). Çocuk, sermayeleri itibarıyla de aile alanında baskın değil, bağımlı ve ikincil konumda yer almaktadır. Toplumsal eyleyici olarak çocuk, bu çatışma ve rekabet mekânında etkili olan sermayeleri ve hiyerarşik konumlanması dolayısıyla eril tahakkümün karşısında yer almaktadır.

Bourdieu'ye göre güçlü bir simgesel şiddet aracı olan televizyon simgesel düzenin korunmasına imkân veren, görünmez mekanizmaları gizleyen televizyon bu yönüyle muhteşem bir aygıttır. Televizyon, egemenin tahakkümünü güçlendiren ve tabi olanın tabiiyetini pekiştiren bir rol oynamaktadır. (Bourdieu, 2019). Bakmanın, görmenin, ekrana bakıp öğrenmenin hâkim olduğu bir süreç yaşanmaktadır (Mcluhan, 2019). Bourdieu'nun ifade ettiği gibi (2019: 37, 52) televizyon izleyicinin algı şemalarının, düşünce kalıplarının egemen olanın tahakkümünü sürdürülmesini sağlayacak nitelikte düzenlenmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer program türleri yanında özellikle televizyondaki dramatik yapımların içeriğini oluşturan olaylar, öyküler ve konular toplumun bir yansıması olarak temelde sosyolojiktir. Hangi program türü olursa olsun hemen hepsinde eril olan ve olmayan bağlamında ikili bir ayrım söz konusudur. Kadın başta olmak üzere çocuk da bu ayrıma tabi tutulmakta ve simgesel şiddetin nesnesi olmaktadır. Ekranların söylediği ve gösterdiği, çocuğun eril tahakküme tabiiyetidir.

Popüler kültür aracı olarak televizyon dizileri toplumsal yapıyı ve işleyişi anlamaya dair önemli bir veri sunma kapasitesine sahiptir. Kurgu boyutunu da gözden kaçırmamakla birlikte diziler, toplumsal olana dair okuma yapabilmeyi mümkün kılabilmektedir. Bununla birlikte dizilerin topluma için iktidar hegemonyasından arı tutulamayacağı da tartışılabilir (Tanrıvermiş, 2021). Diğer program türleri yanında özellikle televizyon-

daki dramatik yapımların içeriğini oluşturan olaylar, öyküler ve konular toplumun bir yansıması olarak temelde sosyolojiktir. Hangi program türü olursa olsun hemen hepsinde eril olan ve olmayan bağlamında ikili bir ayırım dikkati çekebilmektedir. Kadın başta olmak üzere çocuk da bu ayırma tabi tutulabilmekte ve simgesel şiddetin nesnesi olabilmektedir.

Televizyon yapısal ayrımları pekiştirmeye yarayacak şekilde; ataerkinin bekasına hizmet etme refleksiyle yetişkin karşısında çocuğu tabi/ikincil/kurban konumunda sunmakta ve bu yönüyle toplumun çocuğa yönelik algısını ve davranışını belirlemektedir. Bu sebeple, eril tahakkümün televizyon dizileri gibi kültürel ürünler aracılığıyla televizyonda nasıl yeniden üretildiğini anlamak, simgesel şiddetle gerçekleştirilen yeniden üretim döngüsünü kırmak için farkındalık yaratmak açısından oldukça önemlidir.

Bourdieu'nun düşünümsel sosyolojik bakış açısı, bireysel olandaki toplumsal, mahrem in altında gizlenen gayrişahsiyi, özel in en derinine gizlenmiş evrenseli (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 40), çocuktaki yetişkini, aile bağları altına gizlenen eril tahakkümü, bedendeki toplumsal görmeyi sağladığı için bu araştırmanın teorik dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Bu çalışmada toplumsal eyleyici olarak TRT 1'de yayınlanan Masumlar Apartmanı dizisindeki çocuk karakterlerin pratiklerinin aile alanı içindeki seyri, alanın bir hiyerarşi, kalıcı ve sürekli bir eşitsizlik, sermayeler temelinde bir mücadele mekânı olduğu göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı, Bourdieu'nun kavram setleri kullanılarak Masumlar Apartmanı dizisi özelinde, tam da Bourdieu'nun ifade ettiği gibi toplumsala dair tüm kutsalın ardına gizlenmiş eril tahakkümün çocuğa yönelik simgesel şiddetini keşfetmek, ortaya çıkarmak, görünür kılmaktır. Diğer tüm şiddet türlerinden ayrı düşünülemeyen simgesel şiddet, esasında hepsinin temelidir. Simgesel şiddet biçimleri, toplumun her aşamasında olduğu gibi yansiyıcı bir şekilde kendini göstermektedir. Türkiye toplumsal bağlamında toplumsal hayatın her aşamasında gündelik hayatta, iş dünyasında, aile içinde roller ve statüler değişmiş bir şekilde simgesel şiddet biçimleri görülmektedir. Toplumun kurgusal bir yansıması olduğu kabul edilen televizyonda da durum pek farklı değildir.

Bu makalede çocuğa yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretimi konusu ele alınırken, öncelikle çalışmanın kuramsal temeli olan Bourdieu sosyolojisinin genel hatlarına ve çalışma bağlamındaki kavramlara yer verilmiştir. Ardından “Araştırma Deseni” başlığı altında araştırma yöntem ve tekniği, analizin hangi yaklaşıma dayanılarak yapıldığı bilgilerine yer verilmiştir. Bulgular başlığı altında Masumlar Apartmanı dizisinin senaryosuna ilişkin kısa bir giriş yaptıktan sonra eril tahakküm ve simgesel şiddet ana teması bağlamında belirlenen temalar altında verilerin analizi yapılarak simgesel şiddetin görünür kılınmasına çalışılmıştır.

2. Bourdieu Sosyolojisi

Tahakküm sorununu yeniden formüle etmek üzere, kolektiflerin varoluş statüsünü sorgulayarak ve sınıfsal hiyerarşi oluşturma mekanizmasını aydınlatmak için araçlar geliştiren Bourdieu, sınıf yapısından toplumsal uzama, sınıf bilincinden habitusa, simgesel iktidardan simgesel şiddete ve iktidar alanına ilişkin yaptığı önemli kavramsal kaymaların arkasındaki itici gücün izini sürmüştür (Wacquant, 2013). Habitus, alan ve kültürel sermaye gibi geliştirdiği kavramlar, toplum incelemeleri için muazzam bir ontolojik değere sahiptir (Schubert, 2014).

En incelikli biçimiyle gücü ve ayrıcalığı ifşa etmeye çalışan sosyal dünyayı analiz, Bourdieu'nun eserlerine eleştirel bir potansiyel kazandırmaktadır. Ona göre tahakkümü ifşa etmenin yolu ancak düşünümsel bir sosyoloji ile mümkün olabilir (Koytak, 2012: 93). Bourdieu'ya göre toplumsal dünyada işgal edilen konumun deneyimi, daha küçük sosyal alanlardaki sosyal etkileşimin doğrudan deneyimlenen etkileri tarafından belirlenir veya en azından değiştirilir. Mikro kozmosun içinden deneyimlenen konumsal ızdırıp, makro kozmosun bakış açısının yerine geçer (Bourdieu, 1999, Bauman, 2017: 48). Kolektifin ya da bireyselin öne sürüldüğü tekçilik biçimleri karşısında bağıntıların önceliğini savunan Bourdieu'ya göre toplumsal gerçeklik hem yapı hem habitus hem de ikisinin kesişimi olan bağıntılardan oluşur (Swartz, 2011: 89).

Bourdieu'nun kavramları sınırları belli, birbirinden bağımsız ve ayrışabilen kavramlar değildir. Tam tersine birbiriyle kesişen, iç içe geçmiş, birinin açıklanması ancak diğerlerinin de açıklanmasıyla mümkün olabilen kavramlardır. Aşağıda alan, sermaye, habitus, simgesel iktidar ve simgesel şiddet kavramlarına kısaca yer verilmektedir.

Oyun imgesini sıklıkla kullanan Bourdieu'ye göre oyundan farklı olarak alan, bilinçli bir yaratımın ürünü değildir ve açıkça ifade edilmeyen ve kodlanmamış kurallar dayatır. Alanda oyuncular arasında rekabeti gerekli kılan kazanılacaklar ve kaybedilecekler vardır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 74). Bourdieu çalışmalarında ele aldığı dört çeşit sosyal güçten, sermaye biçiminden bahseder: Ekonomik sermaye, kültürel sermaye, toplumsal sermaye ve simgesel sermaye (Göker, 2014: 282). Kartların gücü nasıl oyuna göre değişiyorsa farklı sermaye türlerinin (ekonomik, kültürel, sosyal ve simgesel sermaye) hiyerarşisi de alanlara göre değişiklik gösterir. Bir sermaye türünün değeri onun kullanılabileceği bir alanın, bir oyunun varlığına bağlıdır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 74).

Bourdieu'ye göre, habitus en temelde, dışsal toplumsal yapıların içselleştirilmesiyle ortaya çıkar (Tatlıcan ve Çeğin, 2014: 307-314). Özne ile nesneyi bir araya getiren habitus, yapı-eylem dengesini kuran düşünümsel bir sosyolojinin temeli olma iddiasını taşımaktadır (Mouzelis 2010: 199-202). Alanın taleplerine ortalama olarak tutarlı ve sistematik biçimde bir tepki veren habitus, adeta bir orkestra gibi toplumsal güzergâhıyla uyum içindedir (Bourdieu, 2015b: 74). Habitus, bedeninin en derinine yerleşmiş, yeniden harekete geçirilmeyi bekleyen tortulaşmış bir durumdur. Kendisini geleceğe doğru sürdürme eğiliminde olan bir geçmiş zamandır (Bourdieu, 1990: 54). Habitus, kendiliğinden ve yaratıcı olan eylemi, Bourdieu'nün deyişle pratikleri doğurmalıdır. Failin konumlandığı "üretim noktaları"nda her an inşa edilen bir süreçtir (Çeğin ve Göker, 2015: 19-20). Habitus, Masumlar Apartmanı dizisinde çocuk karakterlerin psikolojik rahatsızlıklarının, çeşitli davranış bozukluklarının ve düşünce biçimlerinin esasında tek başına psikolojik olmadığını, toplumsal temelleri olabileceğinin anlaşılması noktasında önemli bir rol oynamaktadır.

Bourdieu'ya göre günlük hayatın rutin akışı içerisinde güç, nadiren açık bir fiziksel güç olarak kullanılır. Bunun yerine başka türlü sahip olmayacağı şekilde bir meşruiyet ile donatılarak simgesel sistemlere dönüştürülür. Tam da bu noktada Bourdieu, simgesel gücün “yanlış tanınan” ve dolayısıyla meşruiyet kazanmış tanınan “görünmez” bir güç olduğunu ifade eder. Bireyler, içine gömülü oldukları hiyerarşik ilişkileri zımnen kabul etmiş olurlar. Bu şekilde, hiyerarşinin bazı grupların çıkarına ve iktidarına daha fazla hizmet eden keyfi bir toplumsal yapı olduğunu göremezler (Bourdieu, 1991).

Bourdieu'nün çalışmalarında iktidar inanç üreten ve sınıflandıran bunu da şiddetin en görünmez ve kibar formuyla dayatan bir işleyişe sahiptir (Türk, 2014: 612). Simgesel şiddet antik toplumlardan modern toplumlara şiddetin evrimini temsil etmektedir (Lignier, 2021). Toplumsal hedeflerin karşılanmasında şiddet, kültürel ve sosyal bir kaynak olarak kolaylıkla kullanılmaktadır (Riches, 1989:7-9). Bourdieu'ye göre simgesel şiddet, gelişmiş toplumlarda tahakkümü uygulamanın en etkin aracıdır. Bazı yönlerden fiziksel şiddetten daha yumuşak olabilir, ancak sonuçları itibarıyla aynı etkiye sahiptir (Schubert, 2014). Mümkün olan en basit şekliyle simgesel şiddet, bir toplumsal eyleyici üzerinde kendi suç ortaklığıyla uygulanan şiddet biçimidir. Bu suç ortaklığı tahakkümle oluşumsal bir bağı bulunan habitus ve yanlış tanıma ediminin gerçekleştiği simgesel iktidar aracılığıyla gerçekleşmektedir (Bourdieu ve Wacquant. 2003: 166-167).

Simgesel şiddetin kaynağı, sosyal üretim koşulları arasındaki ilişkide temellenmiştir (Bourdieu, 1991). Bourdieu, ezilenlerin kendi ezilmelerine her zaman katkıda bulduklarını hatırlatmakla birlikte onları bu suç ortaklığına iten yatkınlıkların da tahakkümün somutlaşmış bir sonucu olduğunu düşünür (Emirbayer, 2014: 58). İtaat, onların habitusları ile içinde eyledikleri alanın bilinçdışı uyumundan doğar (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 30-31). Hevesli itaat olarak nitelenebilecek olan simgesel şiddeti etkili kılan eğilimler, duygular (evlat sevgisi, kardeş sevgisi vb.) veya yükümlülüklerin mantığıyla eyleme geçer (Bourdieu, 2015b: 56-59). Simgesel şiddet yanlış bilinç ve yanlış temsille adeta bir sihir gibi işlemektedir (Türk,

2014: 613). Hükmedilenin hükmedene duyduğu bağıllık sosyal üretim koşulları içerisinde kendiliğinden oluşmaktadır. Eyleyicinin kendini ve hükmedeni algılamada başvurduğu şemalar, toplumsal konumlanmadan bağımsız değildir.

Çalışma kapsamında ele alınan kavramlar Masumlar Apartmanı dizisinde çocuk karakterlere yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretiminin keşfi ve anlaşılmasında, karakterlerin günlük pratiklerini, bunların nedenlerini, aile alanını içeren ilişkileri ve toplumsal işleyişe içkin iktidar yapılarının anlaşılması açısından önemlidir.

3. Araştırmanın Deseni

TRT 1’de yayınlanan Masumlar Apartmanı dizisinde aile bağlarının en derinine gömülü eril tahakkümü ve bu tahakkümün yeniden üretimi bağlamında çocuğa yönelik simgesel şiddeti konu edinen bu araştırma, yorumlayıcı nitel içerik analizi yöntemine göre tasarlanmıştır. Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. Dizinin senaryosu ve çocuk karakterlerin hikâyeleri, hemen her bölümde simgesel şiddet örneği teşkil eden sahneleri itibariyle Bourdieu’nun simgesel şiddet kavramını karşıladığı düşünüldüğü için Masumlar Apartmanı dizisi bu araştırmanın örneklemini olarak seçilmiştir. Yorumlamacı eleştirel kuram paradigmasını benimseyen bu çalışmada söz konusu dizi araştırma problemi çerçevesinde incelenmiştir. Bourdieu’nun Eril Tahakküm ve simgesel şiddet kavramsallaştırması çalışmanın kuramsal temelini oluşturmaktadır. Bu çerçevede yapılan literatür taraması, Bourdieu’nun simgesel şiddet kavramına ilişkin tanımlama, örnek ve tespitleri çalışmanın kodlarının oluşmasında belirleyici olmuştur. Bununla birlikte dizi bölümlerinin incelenmesiyle elde edilen ham veriler de kod ve kategorilerin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur. İlk başta psikolojik problemleri olan kardeşlerin babalarıyla birlikte yaşadıkları evde, gündelik yaşamları konu edilse de esasında bu dizi, toplumda ve dahası ailede çocuğun konumlanması ile ilgili izleyiciye ne söylemektir? Dizi toplumsal düzlemde çocuğu nasıl ve nerede

konumlandırmaktadır? Bu sorular ışığında dizi incelenmiş, belirli kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur.

Bir taraftan Bourdieu sosyolojisine ilişkin okumalar, simgesel şiddeti görmeye odaklanan literatür okumaları yapılırken diğer taraftan da araştırma örneklemini olarak seçilen Masumlar Apartmanı dizisi büyük bir titizlikle incelenmiştir. Söz konusu dizi incelendiğinde Bourdieu'nun eril tahakkümün ve simgesel şiddet kavramının niteliğine ilişkin örnek ve tanımlamaları, dizinin hemen her sahnesinde görünür olmaktadır. Her iki okumanın birlikte ilerlediği süreçte kuramlar ve dizi arasında araştırma boyunca süren bir ilişki söz konusudur. Bu döngü içinde okuma ve izleme sırasında tutulan kısa hatırlatma notlarından hareket edilerek bir sonraki basamağa geçilmiştir. Dizinin bölümleri incelendiğinde Bourdieu'nun eril tahakkümün ve simgesel şiddet kavramının niteliğine ilişkin örnek ve tanımlamaları, dizinin hemen her sahnesinde görünür olmaktadır. Her iki okumanın birlikte ilerlediği süreçte kuramlar ve dizi arasında araştırma boyunca süren bir ilişki söz konusudur. Dizide simgesel şiddeti işaret eden verilere dayanılarak kodlar oluşturulmuştur. Eril tahakküm ve simgesel şiddet teması bağlamında, benzerlikler ve farklılıkların göz önünde bulundurulmasıyla kodlardan kategoriler oluşturulmuştur. Analiz ve yorumlama araştırmanın son bölümünde yer almakla birlikte esasında araştırma süreci boyunca dizi ve kuram arasında devam eden döngüsel bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Dizi, Psikiyatry ve yazar Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun kaleme aldığı, 2004 yılında yayımlanan Madalyonun İçi kitabının "Çöp Apartman" bölümünden uyarlanmıştır. Kurgusal sahnelere dayanıyor olmakla birlikte Masumlar Apartmanı dizisi, senaryosunun dayanağı itibarıyla farklılık arz etmektedir. "Bir Psikiyatristin Not Defterinden" alt başlığıyla yayımlanan kapağında yazarın da belirttiği üzere kitap, esas olarak gerçek hasta öykülerine dayanmaktadır. Kitapta "Çöp Apartman" isimli bölümün televizyona uyarlanmasıyla ekranda yer alan dizi, bu yönüyle gerçek bir hayat hikâyesi-

sini temsil etmektedir. Dizi, gerçek bir hikâyeden yola çıkılarak yazılan bir romana dayanmaktadır (Budayıcıoğlu, 2021). Bu nedenle dizinin Türkiye'nin toplumsal gerçekliğini ve kültürel yapısını yansıttığı varsayılmıştır.

Masumlar Apartmanı dizisinin senaryosu ve çocuk karakterlerin hikâyeleri, hemen her bölümde simgesel şiddet örneği teşkil eden sahneleri itibariyle Bourdieu'nun simgesel şiddet kavramını karşıladığı düşünüldüğü için seçilmiştir. Bu çalışmada toplumsal eyleyici olarak dizideki karakterlerin pratiklerinin aile alanı içindeki seyri, alanın bir hiyerarşi, kalıcı ve sürekli bir eşitsizlik, sermayeler temelinde bir mücadele mekânı olduğu göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Gündelik hayat pratiği olarak aile içi ilişkilere içkin aşağıda yer verilen temaların birer simgesel şiddet mekanizması olarak işlediği, bu yönüyle toplumsal eşitsizliği ve eril tahakkümü yeniden ürettiği görülmektedir. Belirlenen temalar aracılığıyla dizide çocuk karakterler üzerinden simgesel şiddetin izi sürülmektedir.

4.1. Erkek Egemen Bakış Olarak Simgesel Şiddet

Masumlar Apartmanı dizisinde erkeklerin kadınlar, yetişkinlerinse çocuklar üzerindeki mutlak üstünlüğü, gündelik var oluşu yöneten ve düzenleyen tüm toplumsal ilişkilere kazanmıştır. Eril tahakküm, kendisi için esas mevzii olan aile içinde gerçekleşir. Eril tahakkümün önerdiği görme ve bölme esasları kurulu düzeni kutsar, aileyi tartışılmaz, meşru, bilinen ve kabul gören bir konuma taşır. Bourdieu'ye göre eril tahakküm, aile içinde meşru simgesel şiddet tekeli elinde bulunduran baba (Bourdieu, 2015b) aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Derenolu ailesi ataerkil bir aile düzenini temsil etmektedir. Tahakküm baba, erkek çocuk ya da bunların yokluğunda vekâleten anne aracılığıyla devam etmektedir. Ailede meşru simgesel şiddet tekeli elinde bulunduran yegâne kişi olan baba, ikili ayrımın bedenselleşmesinin en belirgin sembolüdür. Yaşı, cinsiyeti, toplumsal, ekonomik, kültürel ve simgesel sermayesi itibariyle Hikmet, eril otoritenin temsilcisidir. Hikmet, fiziksel şiddet uygulayan bir baba değildir. Aksine müşfik, çocuklarının iyileşmelerine

pasif de olsa yardımcı olmaya çalışan bir babadır. Toplumumuzda Hikmet'in rolünü üstlenen tipik babalar fiziksel şiddetin uygulayıcıları olarak karakterize edilir. Ancak incelemeye tabi tutulan dizide fiziksel şiddet uygulayan bir baba figürüne yer verilmemektedir. İşte simgesel şiddet tam da somut olarak görülen ve hissedilen şiddetin dışında, yumuşak ve görünmez olarak aile içindeki ilişkilerde gömülüdür. Anne Hasibe'nin "hata, suç, ahlaksızlık vs." olarak nitelediği davranışlar üzerinden "akşam babanız gelince söyleyirim, o zaman görürsünüz gününüzü!" şeklindeki tehditleri çocuklar tarafından büyük kaygı ve korku sebebi olarak karşılanmaktadır. Çocukların anneleri tarafından mütemadiyen cezalandırıldığını ve şiddet gördüğünün farkında olan baba, bu duruma duyarız kalır. Babanın ilgisizliği ve duyarızlığı karşısında çocuklar babalarına ve annelerine saygı göstermekten geri duramazlar. Simgesel şiddet ne olursa olsun babaya ve anneye itaat, sevgi, saygı, hürmet, ihtimam şeklinde aile bağları altına gizlenmiştir. Sermayeleri itibarıyla anne ve baba karşısında hiyerarşik olarak düşük konumda yer alan çocukların her koşulda anneye babaya bağlılık ve itaat habitusu, simgesel şiddetle örtüşmektedir.

Bedenselleşmiş toplumsal program, ailede erkeklerin kadınlar üzerindeki keyfi tahakküm ilişkisine kök salmıştır (Bourdieu, 2015b). Dizide evin kapısından içeri giren Hikmet ya da Han ise anne ve kız çocuklar tarafından büyük bir saygı ve minnet duygusuyla kapıda karşılanır, giymeleri için eğilerek önlerine terlik konulur. Aile içindeki böylesi bir tavır ve diğer ritüeller bedeni cinsiyetlendirilmiş ve cinsiyetlendirici esasların taşıyıcısı olarak yeniden inşa eder. Akşam ailenin hep beraber toplandığı yemek masasındaki oturma düzeni, erkek egemenliğinin somutlaşmış halini gözler önüne sermektedir. Toplumsallaşmanın temel birimi olan ailede, başlangıçtan itibaren anne ve baba arasındaki temel ayrım gibi kız çocuğuna göre erkeğin daha öncelikli olduğu bir ayrım dayatılır (Batmaz ve Aksoy, 1995).

Baba Hikmet'in en başta oturduğu masada tek erkek çocuk olan Han, babanın hemen yanı başında yer alır. Babanın diğer tarafında, babanın yokluğunda eril tahakküme vekâlet eden anne Hasibe oturur. Anne Hasibe'nin vefatından sonra annenin yerine, evin ve kardeşlerinin tüm so-

rumluluğunu üstlenen Safiye oturur. Safiye'nin yanında oturan Gülben ve Han'ın yanında oturan Neriman, ataerkiye en uzakta konumlanırlar. Tasvir edilen oturma düzeni dizi boyunca aynı şekildedir. Bu keyfi bölünme dışıl habitus katılımıyla belirginleşmektedir. Hasibe'nin yaptığı gibi Safiye de önce babanın ve sonra Han'ın tabağına yemek koyar. Hiyerarşiyi kut-sama dışıl habitus aracılığıyla devam eder. Masadaki kadınların tabakları, erkeklerinkinden sonra doldurulur. Safiye, yemeğın güzel olup olmadığını egemen erkeğe, Baba'ya sorar. Egemen erkek tarafından onaylanmak ve beğenilmek isteğı, Safiye'nin yüzündeki memnuniyet ifadesiyle simgesel şiddete dönüşmektedir. Eyleyici Safiye, dışıl habitusun gereklerini yerine getirir. Dolayısıyla iradi olmayan bu pozisyon alışlar, habitusunun da ürünü olduğı yapıyı yeniden üretme işlevini görür (Bourdieu ve Wacquant, 2003). Çocuk Safiye ve Gülben tahakküme açık bir şekilde büyürler. Çocuk karakterler, dizide genel olarak simgesel şiddeti üstlenmektedir. Çocuklar, yetişkin ebeveynleri tarafından daha önce dile getirilmiş etkili sözcükleri kendilerine ve kendinden küçüklere kullanarak eril tahakkümü yeniden üretirler.

Tarihsel olarak inşa edilmiş ve keyfi tahakküm ilişkisinin örneğı olarak Hasibe ve tüm çocuklar, babaya karşı son derece saygılı ve özenli davranmaktadır. Dizide erkekler ve kadınlar Bourdieu'nun işaret ettiğı gibi konumlarına ve keyfi olarak dayatılan farklılıklara rıza gösterirler. Simgesel şiddet, en temelde hiyerarşik olarak eşitsiz ilişkilerde, bireyler ya da gruplar arasındaki dengesiz güç uygulamalarında görülebilmektedir. Tahakküm ilişkilerine gönüllü boyun eğmeyi dayatan gizli ve dengesiz güç ilişkisidir. Han'ın şirketin başına geçmesiyle birlikte erkek egemenliğı Han karakteri üzerinden devam etmektedir. Baba Hikmet'in eşi Hasibe ve çocukları üzerindeki tahakkümü, yetişkin bir erkek olduğunda Han üzerinden devam etmektedir. Kız çocukların babaya ve babanın yokluğunda otoriteyi temsil eden anneye olan koşulsuz itaati, yetişkin olduklarında da simgesel olarak evin reisi konumunu temsil eden Han üzerinden de devam etmektedir. Aile içerisinde kadınların erkeklere, çocukların yetişkinlere, kız kardeşin ablaya itaati olağan ve kabul edilebilir olarak görülmektedir. Bu hiyerarşik dizilim, görev ve sorumlulukları, hak ve ödevleri de aile bireyelerine daya-

tarak tahakküm ve itaatin kabul edilebilir olmasını sağlayan doğal aile içi ilişkilerin oluşmasını sağlamaktadır.

Eril tahakküm yapısı, sayısız tekil tahakküm/itaat ilişkisinin nihai ilkesidir. Bazen büyük ve görünür, bazen de minicik ve görünmez/türdeş biçimler olarak aile ruhuyla birleşen tahakküm ilişkisi erkekleri ve kadınları ayırır ve birleştirir. Ailede eril konumlar ile dişil konumlar arasındaki kapanmayan mesafe, Virginia Woolf'un ifadesiyle "gizemli sınırlar" oluşturur (Bourdieu, 2015b). Evdeki çocukların hiçbiri babalarına sahiplik bildiren iyelik eki ile hitap etmez. "Babanın ilaç saati geçti", "Baba uyudu", "Babaya yemek yapmamız lazım" şeklindeki ifadeler eril düzende otoriteyi temsil eden Baba figürü ile çocuk arasındaki mesafeye işaret etmektedir. Evde yemek saatleri babanın ilaç saatlerine göre düzenlenmiştir. Baba ve Han yemek yemeyecekse Safiye, kendisi veya Gülben ve Neriman için yemek yapmaz. Dizide cinsiyetlendirilmiş iş bölümünün olağan olarak kabul edildiği görülmüştür. Kadınlar gündelik hayatta kendilerine ait kabul ettikleri görevleri yerine getirmeye zorunlu olduklarını bilinçsizce kabul ederler. Derenoğlu ailesindeki kadınlar, içinde oldukları güç ilişkilerinde, sembolik düzendeki kurucu karşıtıklarda ifadesini bulan düşünme şemalarını uygulamaya koyarlar. Tahakküm altına alınanlar, kadınlar ve çocuklar, egemen erkeğin bakış açısını benimseyen habitusları aracılığıyla kendi tahakkümlerini katkıda bulunmakta ve eril tahakkümün yeniden üretilmesini sağlamaktadırlar.

4.2. Hükmedene Tutkuyla Bağlılık Olarak Simgesel Şiddet

Kader aşkı, zorunlu olanın seçimiyle, kaçınılmaz olanın tercih edilmesiyle ya da toplumsal kaderin sunduğunu kabul edip sevmeye veya tutkuyla sevmeye halidir. Şiddetin en üstün biçimi olan mukadder aşk, gereklilik ya da alışkanlıkların dayatmasıyla, en tahammül edilemez yaşam koşullarına tahammül edilmesiyle, mutlu ya da mutsuz tutkuyla tanınıp bilinen tahakküm biçimidir (Bourdieu, 2015b). Kılık değiştiren tahakküm simgesel şiddet aracılığıyla yeniden üretilmektedir. Kader aşkı, dizide en çok Safiye ve Gülben karakterlerinde görülmektedir. Safiye karakterine ait obsesif

düşünceler, tekrar eden davranış bozukluğu, sinir krizi patlamaları, sürekli olarak annesinin hayalini görüyor ve onunla konuşuyor olması psikolojik rahatsızlıklar olmakla birlikte, esasında tam olarak eril tahakküme vekalet eden anne Hasibe'nin tahakkümünün içselleştirilmesidir. Safiye'nin kade-rine razı olma hali, kendisine layık görülene kendisini adaması simgesel şiddet örneğidir. Bourdieu, ezilenlerin onları bu suç ortaklığına iten yat-kınlıklarının, aynı zamanda tahakkümün bir sonucu (2015b) olduğunu düşünür. Dizideki gündelik hayat pratiklerinde bu nitelikte fazlaca örnekle karşılaşmaktadır.

Safiye'nin iç sesi, esasında annenin devam eden tahakkümüdür. Annesi vefat etmiş olsa bile, iç ses haline gelen annenin sözleri Safiye'nin habi-tusunu şekillendirmeye devam etmektedir. Karşı koymaksızın itaat, Safiye karakterinde toplumsallaşmış bedeninin en derinine yerleşmiştir (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 30-31). Safiye karakteri özelinde itaat, toplumsal ta-hakküm ilişkilerinin bedenselleşmesinin ifadesidir. İtaat, Safiye'nin habi-tusu ile içinde eylediği aile alanının bilinçdışı uyumunun sonucudur. Bour-dieu'nun ifade ettiği gibi Safiye'nin mukadder aşkı kardeşlik, aile bağları, fedakârlık, ablalık görevi vb. duygu veya görev mantığıyla uzun süreli eği-limlerini ifade eder. Bu duygular, bağlılık ve saygı deneyiminde birleşir ve bu toplumsal üretim koşulları ortadan kalktıktan sonra bile var olmaya devam eder.

Tahakküme rıza gösteren çocuk Safiye yetişkinlikte de kendi tahakkü-münü seven, kendine layık görülene kendini adayan bir habitusa sahip-tir. Bourdieu'ya göre eyleyicinin boyun eğen uygulamaları benimsemesi, onu artık kendisinin en büyük düşmanı haline getirmektedir (Bourdieu, 2015b). Keyfi ve tarihsel olarak üretilen sınırlara olan tutku, simgesel şid-detin kendisidir.

Egemene olan sevgi, hiyerarşik dengesiz güç ilişkisinin mücadele ala-nı olan ailede tahakkümün yanlış tanınmasına neden olmaktadır. Çocuk Safiye'nin aile içinde tarihsel ve keyfi olarak inşa edilmiş konumlanması, bu düzenin meşrulaştırarak yeniden üreten simgesel şiddet işlevi görmek-tedir. Ev içinde gündelik işlerle uğraşırken, "Anacığım bizi korumak için

öyle derdi.”, “Anacığım bizim iyiliğimizi isterdi hep.” şeklindeki ifadeleri buna örnek gösterilebilir. Bununla birlikte tahakkümü yanlış tanıyan sadece Safiye karakteri değildir. TRT’nin internet sitesinde dizi bölümlerinin özetlendiği sayfada Safiye’nin veya Gülben’in fedakârlıkları için “...Aile olmanın sağladığı dayanışma.” ifadesi kullanılır (www.trtizle.com/diziler/masumlar-apartmani). Ataerkil toplumsal düzenin en önemli paydaşlarından olan kamu kurumu da ailedeki çocukların eşitsiz güç ilişkisindeki mağduriyetini ve tabiiyetini “aile dayanışması” adı altında gizleyerek yanlış göstermektedir.

4.3.Mekânın ve İş Bölümünün Cinsiyete Dayalı Ayrımı Olarak Simgesel Şiddet

Toplumsal olarak inşa edilmiş sınıflandırma şemaları, içinde oldukları ilişki biçimini doğal ve zorunlu yapılar olarak dayatır (Bourdieu, 2015b). Bourdieu’ya göre eril tahakküm, karşıtlıklar temelinde mekânı-uzayı ikiye bölerek, eril ve dişil habitusların oluşmasına katkı sağlar. İkili ayrımlar, uyumlu habituslar aracılığıyla simgesel şiddeti doğurur. Masumlar Apartmanı dizisinde evin içinde cinsiyet temelinde ayrımlar görüldüğü gibi ev ve evin dışındaki alan arasında da keyfi ve doğal bir bölünme söz konusudur. Anne Hasibe’nin şiddetinden korumak için Han’a yurt dışında eğitim imkânı sağlayan baba, kız çocuklarının eğitimine tamamen duyarsız kalır. Baba “Ev işlerinde annenize yardım edersiniz” diyerek kız çocuklarının eğitimlerinin yarım kalmasına seyirci kalarak ev işlerini onlara layık görür. Çocuklar için otoriteyi temsil eden anne ve babanın eylem ve söylemleri sorgulanamaz ve vazgeçilemez gerçekliklerdir. Safiye ve Gülben, çocukluktan itibaren cinsiyetlerine bağlı olarak eril toplumsal düzenin beklentilerinin nesnesi olmuşlardır. Toplumsal beklentilere adanmışlık, aile bağları altına gizlenmiş tahakküm Safiye ve Gülben habitusuyla birlikte meşru ataerkil aile düzenini yeniden üretmektedir. Mutsuz aile ortamının, sevgisiz anne ve ilgisiz babanın mağduru olan çocuklar, buna ek olarak cinsiyete dayalı bir ayrıma da tabi tutularak simgesel şiddetin hedefi olmuşlardır. Kız ve erkek çocuklar arasında böyle bir ayırım kadın ve erkek habitusunu

yeniden inşa etmekte, eril tahakkümü sürdüren ve doğallaştıran bir mekanizma olmaktadır.

Bourdieu'ya göre özellikle tahakküm edenler ve edilenler arasında olmak üzere toplumsal yapı ile zihinsel yapılar arasında, toplumsal eyleyicilerin uyguladıkları görme ve bölme pratikleri arasında bir benzeşme mevcuttur. Bu tutarlılık ya da oluşumsal bağ, toplumsallaşma süreci boyunca tanımlanmış durumlara yinelemeli bir şekilde maruz kalarak gerçekleşmektedir. Hasta ve yaşı ilerlemiş baba Hikmet ve kızları Safiye, Gülben ve Neriman dublex dairenin alt katında birlikte yaşarlar. Aile içinde mekânlar cinsiyet temelinde ayrılmıştır. Bu durum ev halkı için gayet olağan ve dolayısıyla yanlış tanınan bir tahakkümdür. Ev alanında mekânın cinsiyete göre bölünmesi, eril tahakkümün sürdürülmesini sağlamaktadır. Eril düzeni ve tahakkümü güçlendiren bu hiyerarşik ayırım, simgesel şiddetin göstergesidir. Han gündüz şirkete gitmekte, akşam ailesiyle yemek yedikten sonra kız kardeşlerinin girmesine izin vermediği yukarıdaki daire sinde dinlenmektedir. Han'ın ekonomik ve kültürel sermayesini temsil eden yukarıdaki kat oldukça modern ve şık bir tarzda düzenlenmiştir. Dizide genellikle siyah takım elbisesi ile gösterilen, lüks arabasına binen şirket sahibi Han karakterinin aksine aynı ailenin kızları Safiye ve Gülben, ev alanı içinde günlük ev işleriyle uğraşırken gösterilmektedir. Kızların yaşlı ve hasta babalarıyla birlikte yaşadığı daire ise yukarıdaki kata göre yıllanmış eşyalarla geleneksel bir tarzı temsil etmektedir. Kolonya ve koku üzerine çalışan Derenoğlu şirketinin sahibi olmalarına rağmen evin kız çocukları Safiye ve Gülben ev işlerini geleneksel yöntemlerle yapmaktadırlar. Ekonomik açıdan birçok imkâna sahip olmalarına rağmen keyfi ve toplumsal olarak evdeki kız çocuklarının böyle konumlanması simgesel şiddettir. Cinsiyete dayalı ayrımcılık dışıl habitusun yeniden üretilmesine, güçlendirilmesine ve nihayetinde eril tahakküme hizmet etmektedir.

Kız kardeşler babanın bakımıyla bizzat ilgilenmekte ve bu konuda Han'dan sık sık talimatlar almaktadırlar. Hükmedenle hükmedilen arasındaki karşılıklı ilişki, eril otoritenin buyurgan ve yönlendirici ifadeleri her karşılaşmada eyleyiciyi yeniden inşa etmektedir. Beklentilere uyumlanma

süreci ve *normalleşme* simgesel şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Dayatılanın benimsenmesi ve içselleştirilmesi itaat-tahakküm ilişkisinin sonucudur. Kız kardeşler evi ve evle ilgili sorumlulukları hiçbir direniş göstermeden onur duyarak kabullenirler. Simgesel şiddet, ikili algılama kategorilerine dayalı olarak şeylere bakma biçimlerine dayanır. Gülben ve Safiye eril tahakkümün kendilerine tahsis ettiği sorumluluklara kendilerini adayarak kendi tahakkümlerine iştirak etmektedirler. Tam da daha çocukluklarında baba Hikmet'in yaptığı gibi Han'ı annesinden korumak ve en iyi şekilde eğitim almasını sağlamak sebebiyle evin dışında; Safiye ve Gülben'i okuldan alarak evin içinde tutan eril düzen simgesel şiddet aracılığıyla sürdürülmektedir. Ev ve iş alanının çocukluktan itibaren kadın ve erkek arasında bu şekilde kalın çizgilerle bölünmesi, kadın ve erkek habitusu aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretimini sağlamaktadır.

5. Sonuç Yerine

İnternet teknolojisinin hızla gelişiyor olmasına rağmen, televizyon en temel boş zaman geçirme aracı olma özelliğini korumaktadır. Özellikle televizyonun en çok izlendiği saatlerde dizilerin yer alması, doğrudan dizilerin izlenme oranlarını da arttırmaktadır. Etkili bir toplumsallaşma aracı olan televizyon, bağımlılık yapıcı program türleriyle çok fazla kişiye ulaşabilmektedir. Kültür üretme kapasitesi ile toplumsal düzeni inşa etme gücüne sahip olan televizyon, simgesel şiddetin uygulanmasına imkân sağlayan önemli bir şiddet aracıdır.

Simgesel şiddet, hiyerarşilerin, eşitsizliklerin ve tabiiyetin yeniden üretilmesi ve sürdürülmesi konusunda fiziksel olandan daha etkilidir. Kavranabilen, yumuşak ve görünmez şiddet biçimi olarak simgesel şiddet, baskın olanın çıkarlarını korumak ve sürdürmek için hükmedilenin suç ortaklığını gerektirmektedir. Bu araştırma TRT-1 logolu medya hizmet sağlayıcı kuruluştaki yayınlanan Masumlar Apartmanı dizisinde aile bağlarının en derinine gömülü eril tahakkümü ve bu tahakkümün yeniden üretimi bağlamında çocuğa yönelik simgesel şiddeti ele almıştır. Dizinin senaryosu ve çocuk karakterlerin hikâyeleri, hemen her bölümde simgesel

şiddet örneği teşkil eden sahneleri itibariyle Bourdieu'nun simgesel şiddet kavramını karşıladığı ve araştırma konusunu netleştirebilme, derinleştirebilme imkânını sağladığı düşünüldüğünden bu dizi seçilmiştir.

Bourdieu sosyolojisine ilişkin okumalar, simgesel şiddeti görmeye odaklanan literatür okumaları ve araştırma örneklemleri olarak seçilen Masumlar Apartmanı dizisi incelenmiştir. Dizinin incelenmesiyle elde edilen bulgular Bourdieu'nün simgesel şiddet kavramıyla örtüşmekte, dolayısıyla bu kavramın televizyon yayınları üzerinden yapılan çalışmalar için işlevsel olduğu düşünülmektedir. Belirlenen kategoriler altında incelenen sahneler çocuğa yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretildiğini göstermektedir. Araştırma kapsamında belirlenen kategoriler tahakkümün gerçekleşme mekanizmalarını da ele vermektedir. Ataerkil ailede çocuk karakterlerin kurgulanma biçimi ve bağlamı, izleyicinin ve dolayısıyla toplumun çocuğa yönelik algı şemalarının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Araştırma toplumdaki eril tahakkümün, eşitsizliklerin, hiyerarşinin, ikili ayrılaşmanın dizi özelinde çocuğa yönelik simgesel şiddet yoluyla nasıl yeniden üretildiğini, içselleştirildiğini, sürdürüldüğünü ve meşrulaştırıldığını anlamak için büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte eril tahakkümün yeniden üretimi döngüsünü kırması ancak farkındalık yaratmakla mümkün olmaktadır.

Dizi psikolojik takıntılara ve duruma odaklansa da esasında bunların derinine gömülü olan topluma hâkim olan tahakküm ilişkisidir. Karakterlerin habituslarında, çocukluklarından beri maruz kaldıkları baskı ve tahakkümün etkili olduğu görülmektedir. Simgesel şiddet, toplum/aile/ye-tişkin/anne-baba beklentilerine uyumlu bir birey olma hedefi doğrultusundaki gündelik hayatın çoğu pratiğine içkindir. Toplumsallaşmanın büyük oranda gerçekleştiği çocukluk döneminde simgesel şiddet mekanizmaları çocuk üzerinde büyümlü bir güç ve tahakküm sağlar. O halde bir çocuğun toplumsallaşması, büyümesi, “terbiye edilmesi”, eril tahakkümün çıkarları doğrultusunda bir yaşlanmaya doğru gidişin ya da tahakküme tabi olmanın adımlarıdır. Toplum lehine, mensubu olunan aile lehine, aile bağları uğruna, tabi olunan yetişkinin onayını almak uğruna, yetişkin dünyasının

beklentilerine uyumlu bir çocuk olmak, beklentileri yerine getirmek, bu uğurda kendini feda etmek yetişkin tarafında istendik davranışlardır ancak çocuk için simgesel şiddet örneğidir

Baba karakterinde Hikmet, dizinin ilk bölümlerinden itibaren eşine ve çocuklarına karşı kesinlikle fiziksel şiddet uygulamayan ancak varlığı, sözü, bakışı ile aile fertleri üzerinde düzenli bir korkutma, sindirme sağlayan ve otorite kuran meşruiyeti kendinden menkul bir konumdadır. Tam da Bourdieu'nun ifade ettiği gibi babanın çocukları üzerindeki tahakkümü yumuşak ve görünmez şiddet olarak ekranda yer almıştır. Gençlik yıllarında çocuklarına hiçbir şekilde fiziksel şiddet uygulamayan baba, onları ihmal ederek annenin her türlü şiddetiyle baş başa bırakmıştır. Babanın yokluğunda ataerkiyi temsil eden anne vekâlet ettiği otoriteyi sağlama ve koruma konusunda babanın isminden güç alarak yeri geldiğinde babayı tehdit unsuru olarak çocuklar üzerinde kontrol sağlamaktadır. Anne Hasibe, çocukluk yıllarında çocukların maruz kaldığı her türlü şiddetin kaynağı olarak gösterilmektedir. Hatta yetişkin olduklarında bile anne, halüsinasyon ve kabusların içinde kötülüğün kaynağı olarak gösterilmeye devam etmektedir. Bu yanı sıra dizi, eleştirel feminist bir yaklaşımla başka bir çalışmanın konusu olmalıdır.

Bu çalışmadaki temalar, dizide çocuğa yönelik simgesel şiddeti görünür kılmaktadır. Bulgular, çocuğa yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu çalışma, toplumdaki eril tahakkümün, eşitsizliklerin, hiyerarşinin, ikili ayrışmanın dizi özelinde çocuğa yönelik simgesel şiddet yoluyla nasıl yeniden üretildiğini, içselleştirildiğini, sürdürüldüğünü ve meşrulaştırıldığını anlamak için büyük önem taşımaktadır. Eril tahakkümün yeniden üretimi döngüsünü kırması ancak farkındalık yaratmakla mümkün olmaktadır.

Kaynakça

Batmaz, Veysel ve Aksoy, Asu. (1995). Türkiye’de Televizyon ve Aile, Ankara, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Bauman, Zygmunt (2017). Cemaatler Güvenli Olmayan Bir Dünyada Güvenlik Arayışı, Soysal N. (Çeviren), 2.Baskı. İstanbul, Say Yayınları.

Bourdieu, Pierre. (1990). The Logic of Practice, Cambridge, Polity Press.

Bourdieu, Pierre. (1991) Language and Symbolic Power, Raymond G. and Adamson M. (Translated), UK, Polity Press.

Bourdieu, Pierre. (1995). Pratik Nedenler, Tufan H. (Çeviren), 1.Baskı. İstanbul, Kesit Yayıncılık.

Bourdieu, Pierre. (1999). The Space of Points of View, In: Bourdieu P., Accardo A., Balazs G., Beaud S., Bonvin F., Bourdieu E., Bourgois P., Broccolichi S., Champagne P., Christin R., Faguer J.P., Garcia S., Lenoir R., Ceuvrard F., Pialoux M., Pinto L., Podalydes D., Sayad A, Soulie C., Wacquant L. The Weight of the World Social Suffering in Contemporary Society. First Edition, Stanford, Stanford University Press, 3-5.

Bourdieu, Pierre. Wacquant, Loic. (2003). Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar, Ökten N. (Çeviren), 1. Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları.

Bourdieu, Pierre. (2015a). Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi, Fırat Şannan D. ve Günce Berkkurt A. (Çeviren), 1.Baskı. Ankara, Heretik Yayıncılık.

Bourdieu, Pierre. (2015b). Eril Tahakküm, Yılmaz B. (Çeviren), 2.Baskı. İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

Bourdieu, Pierre. (2019). Televizyon Üzerine, Ilgaz T. (Çeviren), İstanbul, Sel Yayıncılık.

Budayıcıoğlu, Gülseren. (2021). Madalyonun İçi Bir Psikiyatristin Not Defterinden, 22.Baskı, Ankara, Remzi Kitabevi.

Çeğin Güney, Göker Emrah. (2015). Araştırmasından 50 Yıl, Kitabından 35 Yıl Sonra Ayrım, İçinde: Bourdieu P. Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. Fırat Şannan D. ve Günce Berkkurt A. (Çeviren), 1.Baskı. Ankara, Heretik Yayıncılık, 9-21.

Çeğin Güney ve Özpolat Gürhan (2016). Tabiyet ve Simgesel Şiddet Kavramları Üzerinden Foucault ve Bourdieu'yü Birlikte Okumak, Praksis 42, 683-695.

Elias, Norbert (2004). Uygarlık Süreci I., Ateşman E. (Çeviren), 3. Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları.

Emirbayer, Mustafa (2014). Charles Tilly ve Pierre Bourdieu, İçinde: ÇEĞİN G., GÖKER E. ve ÖKTEN N. (Editörler). Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi, S:76, Bahar, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 42-78.

Fernandez E. Galarza, Bedia R. Cobo and Cerda M. Esquembre. (2016). The media and the symbolic violence against women, Retrieved November, 2021., from: <http://www.revistalatinacs.org/071/paper/1122/42en.html>

Göker, Emrah (2014). Ekonomik İndirgemeci mi Dediniz?, İçinde: Çeğin G., Göker E., Arlı A. ve Tatlıcan Ü. (Editörler). Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, 3.Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları, 277-302.

Kaya, Nihan. (2019). İyi Toplum Yoktur Günlük Hayatta Toplumun Bireyi İstismar Biçimleri, 1. Baskı. İstanbul, İthaki Yayınları.

Koytak, Elyesa (2012). Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi. Sosyoloji Dergisi, 25(2), 85-101.

Lignier, Wilfried. (2021). The discovery of symbolic violence: How toddlers learn to prevail with words, From: sagepub.com/journals-permissions, doi: 10.1177/1466138119872522.

Mcluhan, Marshall. (2019). Yaradanımız Medya, Oskay Ü. (Çeviren), İstanbul, Merkez Kitapçılık Yayıncılık.

Morellato, Lucrezia. (2017). Symbolic Violence in Contemporary Japanese Children's Literature: Case study of a Japanese folktale in its twenty-first century picture book renditions, From: www.ace.lu.se, 1-62.

Mouzelis, Nicos. (2014). Katılımcı-Toplumsal Bütün Sorunu: Parsons, Bourdieu, Giddens, İçinde: Çeğin G., Göker E., Arlı A. ve Tatlıcan Ü. (Editörler). Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, 3.Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları, 187-226.

Riches, David. (1989). Önsöz, İçinde: Riches D. (Editör). Antropolik Açıdan Şiddet, Hattatoğlu D. (Çeviren), 1.Baskı. İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 7-9.

Schubert J. Daniel. (2014). Suffering/Symbolic Violence, In: Grenfell M. (Edited) Pierre Bourdieu: Key Concepts, 2.Edition. New York, Routledge, 179-194.

Swartz, David. (2011). Kültür ve İktidar, Gen E. (Çeviren), 1.Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları.

Tanrıvermiş, Şenay. (2021). Masumlar Apartmanı'ndaki Psikolojik Hastalıkların Feminist Perspektifte Okuması, Turkish Studies – Social, 16 (3), 1257-1276.

Tatlıcan, Ümit, Çeğin Güney. (2014). Bourdieu ve Giddens: Habitus veya Yapının İkiliği, İçinde: Çeğin G., Göker E., Arlı A. ve Tatlıcan Ü. (Editörler). Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, 3.Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları, 303-366.

Türk H. Bahadır. (2014). "Sihirden Nefret Eden Bir İlüzyonist": Bourdieu, Gelenek ve İdeoloji, İçinde: Çeğin G., Göker E., Arlı A. ve Tatlıcan Ü. (Editörler). Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi, 3.Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları, 303-366.

www.trtizle.com/diziler/masumlar-apartmani

Extended Summary

It is seen that Bourdieu essentially traces the structures of domination in all his works. Concepts such as habitus, space, capital, symbolic power, symbolic violence, which are included in the study, are indispensable concepts of a research from a Bourdieu perspective. According to him, classifications, practices of seeing and dividing divide and locate the social world. The next-generation version of domination that Bourdieu traces emerges through the misrecognition of cultural and historically arbitrary divisions. Domination is hidden in all forms of behavior and division that are accepted as normal and legitimate in daily life and that correspond to social expectations. This is where Bourdieu's reflexive sociology comes into play. Reflective sociology is one of the theoretical foundations of this research as it enables to see the social in the individual, the impersonal hidden under the private, the universal hidden in the deepest of the private (Bourdieu and Wacquant, 2003: 40), the adult in the child, the masculine domination hidden under family ties, the social in the body, and the symbolic violence inherent in socialization.

Symbolic violence occurs when we naturally misunderstand culturally and historically arbitrary classification systems. What causes misrecognition is that the mechanisms of domination are hidden in the acts of daily life that are perceived as normal, ordinary and legitimate. Seeing the arbitrary as legitimate and normal, with the contribution of the ruled, strengthens the domination of the sovereign and ensures its reproduction. Bourdieu argues that there is a formational link between social structure and mental structures. Continuous exposure to external forces and conditions in the socialization process ensures that external reality is recorded within the individual. The iterative and compelling process of socialization establishes a world that serves the domination of the dominant.

In his work titled *Masculine Domination* (2015b), Bourdieu refers to how the identities of Man/Woman or Adult/Child and the relationships between them are constructed. Accordingly, the child is positioned in line with the interests of male dominance. There is a positioning based on

the analogy between the Man/Woman relationship and the Adult/Child relationship. The masculine culture reinforces the archaic ways of thinking that consider the man as the active principle, the woman as the passive element, and thus the child as the passive element, and restricts the woman on the grounds of her “childlike” and foolish nature as defined. Women and children are defined through the same deficiencies in the patriarchal structure. Masculine domination is engraved in all family relationships that govern and regulate everyday existence within the home. In the male-dominated family, men dominate women, adults dominate children, older ones dominate over younger ones. Symbolic violence, predefined love, self-sacrifice, voluntary obedience, etc. nestled under the cover of family ties. triggered by schematics. Symbolic violence is inherent in most practices of daily life in line with the goal of being an individual in harmony with society/family/adult/parental expectations.

According to Bourdieu, television is an important tool of violence that allows the practice of symbolic violence. In a system dominated by masculine domination, the media, especially television as one of the most important tools of socialization, are arranged in a way that allows the reproduction of structural distinctions and the masking of self-reproducing mechanisms. In particular, the events, stories and subjects that make up the content of dramatic productions on television are basically sociological as a reflection of society. Regardless of the type of program, there is a dual distinction in the context of masculine habitus and non-masculine habitus in almost all of them. Symbolic violence, as a form of intelligible, soft and invisible violence, requires the complicity of the dominated to protect and maintain the interests of the dominant. The series of Innocent Apartments, broadcast on TRT, includes symbolic violence against children in the context of masculine domination buried deep in family ties and the reproduction of this domination. The series of Innocent Apartments, which deals with psychological disorders, especially the disease of cleanliness and unrequited loves, first attracts attention as a drama series. However, in the series, the child characters are subject to masculine domination in the race for power, as they are the lowest-capitalizing agents in terms of all

types of capital in the family field. Children whose perceptions, thoughts and action schemes are formed around masculine domination since the first day they are born in the family field have habitus that enable the domination to continue by getting stronger. The symbolic power of being a family lies in concealing domination. Symbolic violence emerges as a result of the unconscious harmony of Safiye and Gülben's habitus and the Derenoğlu family area they are in. The Innocent Apartments hide the fact that the child is exposed to violence through the screen and that his subordinate position is reinforced by the interestingness of his obsession with cleanliness or psychological diseases. The feelings of sacrifice, love, family ties, and brotherhood are seen as positive concepts that cover the child's holistic victimization.

It is thought that the way and context of the child characters in the series contribute to the formation of the perception schemes of the audience and therefore the society towards the child. Categories such as Male Sovereign View, Loyalty to the Oppressor/Love of Destiny, Sexual Discrimination of Space and Division of Labor reveal the mechanisms of symbolic violence. These categories make the symbolic violence against children visible in the series. The findings show that masculine domination is reproduced through symbolic violence against children. This study is of great importance in order to understand how masculine domination, inequalities, hierarchy and binary differentiation in society are reproduced, internalized, maintained and legitimized through symbolic violence against children. It is only possible to break the reproduction cycle of masculine domination by raising awareness.